



# CANDIDVS MO- DESTO.



ILECTISSIMO Fratri & Conpresbytero suo Mo-  
desto, Candidus, perpetuæ pacis & beatitudinis o-  
prat in Christo salutem.

De cætero quoque notum facio tuæ Caritati;  
quod anno præterito domnus Abbas Hrabanus,  
cum illi querebar, quia non haberem quemquam  
mecum consociorum, cum quo, in diuina lectione, disputando, &  
legendo proficere potuissem, tale mihi responsum referebat, Exer-  
ce, inquit, temetipsum legendo, & aliquid vtilitatis adde, di-  
ctando. Nam dum ego ibidem, vbi nunc ipse moraris, quon-  
dam commanerem, librum prosa & versibus in laudem sanctæ  
Crucis diuina gratia inspirante incepti, atque fidelibus legen-  
dum, studioso labore, consummaui. Hac igitur, Frater, licen-  
tia fretus, duos libros de vita Ægili Abbatis nostri, dictando  
& scribendo Dei dono peregi; vnum prosa, alterum verò ver-  
sibus explicauit. Quos tamen ideo in vnum corpus conligare  
rogabam, vt in rerum narratione alter alteri subsidia ferret. In  
quibus nimirum Hludisci serenissimi Augusti clementiam, cir-  
ca nos factam reuerenter expressi, cuius commonitionem atque  
doctrinam, etsi ita, vt ab eo prælatæ sunt, ad integrum expla-  
nare nequii, beniuolam tamen voluntatem illius, secundum le-  
gem Dei & sanctorum dogmata patrum enodare curauit, quate-  
nus per hoc misericordiæ bonum eius memoria, subolumque il-  
lius apud nos nostrosque successores, in sancta oratione maneat  
semper. Hoc igitur opus, dilectissime frater, ad profectum &  
vtilitatem legentibus, Deo donante, congesti, & tibi famulo Dei  
consecraui, vt sit in memoriam antiqui Præceptoris tui iugiter  
apud te. Vale.

*Hrabanus  
excitat  
suos ad stu-  
dia.*

*Exercitia  
littera-  
rum.*

*Liber Hra-  
bani de S.  
Crucis.*

*Autoris  
insistentia.*

*Hludisci  
Aug. com-  
monitio.*

*\* Sobolis.*

Ex eo igitur tempore, quo me venerabilis pater Ægil vi-  
tam Baugulphi cari Abbatis nostri iam de ergastulo corpo-  
ris absoluti intima exhortatione persuasit litteris explicare,

*Vita Baugulphi ab  
a Candido  
conscripta.*

EX CO

ex eo melibuit beniuolentiam studium & grauitatem tanti Patris memoria commendare.

*Aegil Boico  
nobili san-  
guine Ful-  
dam dedu-  
citur puer.  
Monaste-  
rium unde  
nomen.  
B. Styrmi  
Aegilis co-  
gnatus.*

*Aegil à  
Styrmi  
scholis ad-  
dicitur.  
Schola Ful-  
denfis.*

*Aegil fr  
Monachus.*

*Ordinatur  
Presbyter à  
S. Lullo  
Mogontia-  
ensi Epi-  
scopo.*

*S. Styrmi à  
S. Bonifa-  
cio dicitur so-  
litus Ere-  
mita.*

*Moritur  
senex.  
Baugolfus  
Styrmi  
successor.  
Ratgarius  
sub quo  
Schisma.*

*A Luduico  
pio Aug se-  
daturus, à  
quo*

*Aaron &  
Adalfridus  
Monachi ex Gal-  
lia missi pa-  
cificatores.*

Hic igitur vir, parentibus ingenuis Norica prouincia ortus, non longè post martyrium beati Bonifacij, translatus est, gratia seruitutis Dei ad Monasterium in silua Bochonix constitutum, secus ripam fluminis Fuldae, ob cuius vicinitatem hoc Monasterium, vsitato nomine Fulda nuncupatur; vbi martyr Christi Bonifacius sacro corpore requiescit; & vir venerabilis Styrmi cognatus eius, de quo loquimur, eo tempore turbam monachorum dignis conuersationibus regere videbatur. Huic nimirum adhuc puerulus Aegil de patria transportatus, honorificè à parentibus praesentatur; quem, paterna pietate blanditijs delinitum, scholae Congregationi; vbi lex diuina iugi exercitatione discitur & docetur cum summa industria, causa litterarum, sociare mandauit. Qui, mox diuina gratia ministrante, intantum proficiebat cotidie, in meditatione scientiarum scripturarum, vt etiam apes esurientes in colligendis floribus imitari videretur.

At verò non multis posthac, euolutis annorum curriculis, confortatus in Dei seruitio, fit monachus, Abbati suo videlicet carus & cunctae congregationi suauis; memoriam habens iustitiae Dei, quam docuit eum Deus à iuuentute sua, vt adnuntiaret mirabilia eius. Hinc etiam processu temporum, diuina dispensatione promotus, ordinatur ab Lullo Episcopo Mogontiacensis Ecclesiae presbyter, qui post sanctum Bonifacium magnum & electum Dei pontificem eius vrbis Episcopatum tenebat primus.

Interea igitur Styrmi primus Abbas & fundator monasterij Fuldae, quem sanctus Bonifacius Praeceptor eius *Heremitam suum* vocitare solebat, morbo atque senectute lassatus cepit infirmari; qui etiam non post multo temporum interuallo, senex, & plenus dierum, in pace migravit de hac luce temporali ad lucem, credimus, sine fine durantem. Cui namque successit Baugolfus Germanicus eiusdem monasterij monachus. Hoc nimirum cessante, Ratgarius eligitur in Patrem, mira concordia Fratrum. Quo iam decedente, ob quandam discordiam, quam seminauerunt inter eum & fratres illius, membra capitibus omnium iurgiorum, surrexit statim cura & auxilium circa nos Hluduici serenissimi Augusti: cuius etiam cor nostra miseria adeo commouerat, vt diceret te tantum doloris nunquam expertum, excepto eo, qui ei acciderat ex morte beatæ memoriae Karoli genitoris sui. Hic igitur misit nuntios suos Aaron & Adalfridum cum socijs ipsorum monachos scilicet Occidentales; qui nos in temptatione temporalis miseriae consolando subleua-

rent;

rent; & si quæ de regulæ institutis apud nos aut incepta aut dilap-  
 pta fuissent, fraternæ dilectione præmonendo corrigerent.

Eramus quidem multo tempore in cœnobio degentes vitam  
 quietam sub eorum magisterio, addito Præposito, & Decanis ab eil-  
 dem constitutis. Postmodum namque congregatio fratrum, inito  
 consilio, cum Aaron & socijs eius, miserunt Adalfridum vnum ex  
 eis virum, vt nobis videbatur benè morigeratum, & cum eo fra-  
 tres nostros ad Imperatoris clementiam, si fortè dignaretur  
 quid indignis de Abbatis Electione præmonstrare. Quibus san-  
 nè clementer susceptis, electionem concessit; & vt esset eadem E-  
 lectio secundum regulæ auctoritatem, satis euidenter edocuit, sepe  
 commemorans austeritatem indiscreti Pastoris. Cum autem re-  
 uersa esset hæc eadem legatio, & intrasset monasterium Fuldæ,  
 congregatis fratribus, Imperatoris mādatum exposuit hoc modo.  
 Fratres, Hluduicus serenus Augustus, remandauit vobis salutem,  
 Electionem verò, quam petistis, hilari vultu perdonauit. Insuper et-  
 iam hoc frequenti admonitione, repetiuit; vt hunc talem, si quis  
 sit, in hoc opus eligatis, qui vobis secundum Deum, & sanctæ regu-  
 læ auctoritatem velit esse Pater, & possit. His autem Fratres au-  
 ditis sermonibus, proni adorauerunt gratias agentes Imperatori.  
 Postea verò, à senioribus persuasum est cunctæ Congregationi, vt  
 hoc negotium precibus altis Dei dispositioni commendare stude-  
 rent, & inuicè conloquendo, & disputando, semper ad eius referre  
 voluntatē. Hinc tamen interea quæstione suborta, facta est nō mo-  
 dica dissensio, sicut sæpe fieri solet in turba diuersæ voluntatis; quæ  
 tumultuando & fluctuando non valet, nisi vnitati adquiescat, portū  
 capere veritatis. Crescebant namq; inter fratres alternatim sermo-  
 nes, procedebant in publicum verba, sæpius in abscondito murmu-  
 ratio: quidā hunc, quidam verò illum sibi præesse contendunt. Quæ  
 vna societas appetebat, altera denegabat; & in omnib. his confabu-  
 lationibus, semper ad exemplum amissi Abbatis austeritas versa-  
 batur, quem non tam sua quam adulatorum, & accusatorum sub-  
 uertebat nequitia. Quidam autem fratrum, de nobili genere Ab-  
 batem sibi creare conati sunt, dicentes. Si hunc suscipimus, defen-  
 dit nos contra Comites & potentiores nobis; quin & Imperatorem  
 nobis sua dignitate propitium facit, scitis quare? quia habet in  
 palatio generositatem. Huius itaque assertioni alius obuiabat,  
 dicendo, quiescite, Fratres, ab hac alta & generosa electione, quia  
 infirma mundi & contemptibilia elegit Deus. Infirmetas namq; in Deo  
 innocentia est, ignobilitas autem humilitas: nam innocentia sine  
 Deo, infirmitas estimatur, & humilitas non propter Deum, ignobi-

*Eumenla-  
tores disci-  
plina.*

*Statum Mo-  
nasterij  
sub Galli-  
canis Mo-  
nachis.*

*Per hos Ful-  
denses sol-  
licitant a-  
pud Imp.  
liberam  
Abbatis  
novi Ele-  
ctionem.*

*Impetrans.  
Legati Im-  
peratoris  
volunta-  
tem expo-  
nunt Con-  
gregationi.*

*Adoratio  
Augusti  
absensio.  
Electio præ-  
sida &  
Deo nixa.*

*Non sine  
dissensu  
varia sen-  
tientium.*

*Imago dif-  
cordis Ele-  
ctionis.*

*Ratgarij  
exsulis Ab-  
batis au-  
stertate ex-  
cusata.*

*Nobilis  
Abbas à  
nonnullis  
expetitur  
i. potens &  
generosus.  
1 Corinth.  
c. 1.*

*Doctus & eloquens.*  
 litas iudicatur. Taliter etiam, non dico, nobilitati, sed ignobilitati si colla subijcimus, quo nos vertimus, si auersus fuerit à nobis opprimens nos? si ei humiliter suggerimus ut quiescat, fortasse maiori commotus iracundia, non quiescit, quia confidentiam habet in propinquis. His quoque hoc modo altercantibus, alius quidem propius sedens, adfirmabat fatius eligendum Patrem doctrina pollentem, alius iuuenem, alius mediocrem. E contra verò, alij retractantes dicebant, si doctum & nimis eloquentem promouerimus, & postmodum sanam doctrinam proponens, iracundus & obstinatus contra præceptum veritatis fuerit effectus; quid faciemus? scit enim multiplices syllogismos, & deprimit nos, cum austeritate pauca sibi suppliciter suggerentes, licet iustam habeamus querelam. Aut forte, quod timendum, quin & dolendum est, si eius obstinationi paululum necessario responsum dederimus, ita dixerit. Quare contenditis mecum, cum regula prohibeat uti monachus cum Abbate suo non contendat? & sic cum voluerit, & quotiescumque voluerit necessariam suggestionem dicet esse contentionem. ac per hoc fratres omnia tuta timētes formidamus & nescimus quomodo nos vertamus. In multis siquidem rebus conterriti sumus; quia, ut vulgo dicitur homo vltulatus ignem timet. Nonne igitur ista, quæ prulimus, ita nobis iam fuisse vel deinceps fieri posse, videntur? Nonnulli igitur ex nostris, quos benè fraternitas vestra nouit ex nomine, sub prætextu alicuius utilitatis ad alia monasteria propter quandam paruissimam responsionem necessariæ dictionis, in exilium transmissi proprio loco priuantur; & quod eo siquidem tempore, dictu & visu miserabile fuit, senes atque decrepiti absque vlla miseratione ad diuersa loca trahebantur inuiti. Scitis fratres, si hæc ita sint? scimus sine dubio, quia scitis, nec vos horum quicquam latere potest, quorum notitiam longo tempore penes vos habuistis. Sic, & sic, Frater Modeste quæstio suborta versabatur; & sic de huiusmodi personis diuersa sentientes dicebant. Sed nec quidem aberant in hac permutatione verborum, coartancis consocij hoc modo, licet in angulo, susurrantes. Si te vel te nobis præficimus, dic nobis, oramus, in veritate, si velis tunc nobis facere benè: putamus sane, quia velis, & facias. Tu enim nosti, cum quali tribulatione corporum, & animarum periculo, degebamus simul in hoc monasterio sub Abbate litigioso; ac per hoc credimus, quia nostri misereris. Scis enim, ubi ille errabat, & in illam partem non declinabis. Fædum est enim apud te, ut postmodum id facias, quod antea in odio habuisti; & qui alium quondam in primatu constitutum vituperabas in multis, in eodem primatu postmodum in eisdem reprehensibilis inueniaris. Ac per hoc

maximè,

*Monachus  
quatenus  
contendat  
cum Pra-  
lato.*

*Fuldenſi  
Monasterio  
quo præ-  
latu exaltati  
monachi.*

*Sententiam  
eorum discre-  
pantium e-  
pilogismos.*

*Eligen-  
tium aliud  
genus.*

*Ingenium  
exprimis  
indigne  
promoto-  
rum.*

maximè, quia nunc nobiscum detestaris, reprobas rectoris tui & iudicas actiones. Quid dicis ad hæc? fortasse nobis omnia bona pro tua possibilitate promittis? sed cum electus fueris ad hoc magistrum, quod optamus, timebimus nobis, ne quando eueniat vt obliuiscaris fraternitatis & humanitatis tuæ, circa nos; & efficiaris, vt leo, more \* prioris, *in domo tua euertens domesticos tuos, & opprimens subiectos tibi.* Nosti quoq; infirmitatē morum & corporū nostrorum; nec te quicquā later secreti nostri; qua, ppter maximè suspicamur, si alienatus fueris à nobis, vt vngulas nobis detractionis in dorsum ponas, & praua iuuenilium actionum suspicione, nos deridendo confundas. Talis quoq; fuit confabulatio diuersarum mentium: & taliter peruagatio cordium procedebat in publicum.

Erat igitur eo tempore fratrum nostrorum turba valde confusa; nec vllum adhuc inter fratres simplicitatis apparuit documētum. Factum est autem, cum hæc orta dissensio finiretur, extollens vocem pars prima Patrum saniori consilio dixit. Oremus, Fratres, in primis omnipotentis Dei bonitatem, vt secundum voluntatem suā audiat nos deprecantes; & vt nobis ea concedat postulare, quæ ipse nobis expedire cognoscit, quatenus secundum voluntatem eius orantes, saluari mereamur per eum, *qui omnes homines vult saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Post hanc igitur sanctam & salubrem Patrum doctrinam, expleta oratione, Fratres congregati, confederūt in vnum; quos etiam iterum pars prior seniorum tali locutione roborauit. Confidite, inquit, fratres, confidite, & sit vobis in Deo, *cor vnum & anima vna;* nec quisquam vestrum propter amorē Dei & proximi, quid sibi soli vtile sit, sed quod multis, quærat; vt in hac dilectione discipuli Christi nominemur & simus. De cætero quoque, inspirante ac demonstrante spiritu sancto, visum est nobis, si vestræ placuerit voluntati, quod Pater Ægil propter ætatis suæ maturitatem; immo etiam & grauitatem morum suorum, congruentius conueniat in locum ministerij huius, de quo sublatus est ille, qui nobis ante præerat. Quo dicto, statim vniuersa multitudo monachorū consensit cōsilio eorum & \* actu; quamuis pauci, ppter constantiam mentis illius de hac conuentione claudicarēt, timore correpti. Erat. n. constās & benè cordatus, duri cordis; & indisciplinatis durus, mitib⁹ vero & benè morigeratis, vt in melius proficerent, mitis. Eratq; hilaris facie, lætus mente, discretus in opere, cōsentiens in vtilitate. Accusatorū nugas, & friuola vaniloquia audire nō consensit, sciēs se inde magis turbari, q̄ iucūdari. Suspicionē p̄sus menti suæ quietis amator non permisit dominari: neque angulosus vir simplex delectabatur insidijs. Noxia quæq; vetuit, sed

\* Ratarq;  
Abb.  
Eclē 4.

Primores  
Congregationis  
suae  
deus orationem.

Timoth. 1.  
c. 2.

Allocutio  
Seniorum  
ad Congregationem.  
Act. 4.

Prærogatiua  
in Ægilem.

Consensus  
omnium.  
\* actus.

Ægil homo  
constans &  
cordatus.  
Ægilia  
virtutum  
Elogium.

maximè furum commissa persequabatur, & aperta mala reorum, constanter agendo damnabat.

*Aegil precibus suorum ad capessendum regimen sollicitatur.*

*Recusans, spe munere subleuandi pie a suis erigitur.*

*Aegil curam de re clauis honorum.*

*Aaron Primarius Monachus cum Aegile & alijs Imp Lud. uicū adit. Luduici Dñi ad Fuld. Monachos allocutio.*

*Luduici Aug. iudicium de uisum & regnum in Bene dicto.*

Postquam verò, ut dictum est, iuniores super Abbatis electione cum seniorib⁹ concordati fuerant, rogabatur Aegil à fratribus manifestè, ut regimen & curā illius Monasterij suscepisset, sibi ad præmiū, fratribus verò ad exemplū, utriusq; autem, in commune, diuina gratia præueniente, atq; subsequente, ad perpetuā sanitatē: quo nimirum multimoda narratione, reluctante, cōsolabatur eum blādis sermonibus, concordia fratrum Noli, inquit, timere Pater, quia parati sumus fascē hui⁹ laboris tecū sponte sufferre, & nō dimittim⁹ te sub tanto pondere sudasse solum; maximè, si nobis modo in hac necessitate, spontanea voluntate, succurris.

Vix igitur precibus fratrum superatus suscepit saltim cū magno timore impositi sibi regiminis curam, manifestè pronuntians, quia fugam tanti laboris pro humana laude non fecerit; sed quia senectutis & infirmitatis suæ causā, tam difficilem & arduam rem declinare curasset. Non multis igitur posthæc euolutis diebus Pater iste nouiter constitutus, & Aaron Presbyter primus ex Monachis Occidentalibus, turba fratrum comitante, Imperatorem adierunt. Quibus sanè misericorditer salutatis, his sermonib⁹ adlocutus est eos. Vos igitur Patres, Fratres, & dilectissimi Flij mei, scitis; scio & ego, nouit etiam pænè totum regnum meum, quanta pericula vos circumsteterunt ex tempore beatæ memoriæ Karoli genitoris mei, vsq; huc; sed quia nunc, diuinā miseratione saluati estis, erigite corda uestra in Dño, mœstumq; metum huius tempestatis, & diras mentium uestrarum secludite curas. Conuersationē uestrā secundum Dei timorem, & sanctæ regulæ auctoritatem componite; ut in ea permanentes hæredes sitis regni Dei. Si enim suscepistis minimam inchoationis regulam, & in ea confidentiam habuistis iuxta promissum beati uiri Dei Benedicti, vitam perpetuam vos adipisci, quare neglexistis tantum bonum dimittētes propter unius conferui obstinationem, locum uestrum & legem? quis vos fascinauit in tantum ueritati non obedire? Putabat enim quandoque Pater meus nuperrimè nominatus, arbitrabar & ipse in imperio natus, si legem uestram atque institutum uobis infringere uoluissē, quod absit, mihi ad sensum minime dedissetis. nondum enim usque ad sanguinem restitistis. Turpe est propter unius minas, legem ueritatis & locum sanctum tam facile dimittere, cum plurimi sanctorum pro lege Dei sui certarint vsq; ad mortē, & à uerbis iniquorum non timuerint. Quare hoc fecerūt? quia fundati erāt sup Christum firmissimā petrā. Vos igitur fratres, habetis notiā diuinarū scriptu-

scripturarū, habetis præcedentium exempla sanctorū Patrū; tenetis præterea regulā vobis specialiter institutā; in quibus sine dubio vos ipsos quasi in quodam speculo cōsiderare potestis, quales sitis, & quo tēdatis. *Quæcunq; enim, ait Apostolus Paulus, scripta sunt ad nostrā doctrinā, scripta sunt, ut per patientiā & consolatiōē scripturarum, spem habeamus.* Nam prima legis in monte Sinai ordinatio, hæc ad Moysen data est. Diliges, inquit, Dñm Deum tuum ex toto corde tuo & ex tota mente tua, & ex tota virtute tua, & ex tota anima tua: secūdo; proximū tuum sicut teipsum. Vacat enim dilectio Dei, nisi subiungatur & pximi. Plenum ergo præceptū est veritatis, vt maneat in sensu, indiuidua regula caritatis: Cura ergo disciplinæ Monachorū pfecta dilectio est, hæc vinculū caritatis & pacis exhortatur, sine auaritia. Igitur in dilectione sincera modus sufficiens est præsentibus; & qui inuicē diligūt. Filii regni vocātur perfectē inuicem diligentes. Ipsi sunt qui manducant panem in regno Dei; sine macula viuunt, & alienæ ruga discordiæ. Studete igitur Fratres complacere Deo. conuersationem spiritalem habentes, diuina mandata eius conseruantes. Cum sapiētia Legis præcepta in tenebris cordium vestrōrum sint, ne quidem amplius aliquid sapiatis, præter id quod simplicitas affirmat scripturarum Dei: multi enim aliter de Deo sentientes exciderunt à dilectione Dei & proximorū suorum. Diffensiones, si quas habetis inter vos, projicite ab inuicē, sciētes, *Deum non esse seditionis \* sed pacis.* Ignoscite inuicem, & dimittāt singuli iuxta præceptū Euangelij debita fratribus suis, & tristitias ac simultates, & si quid est iurgij à choro Sanctorum abigatur. Liberate corda vestra timore Dei, vt, fugato mēdacio, dominetur veritas, & cessantibus bellis pacis trāquillitas redeat; vt in ea ambulare possitis coram Deo & hominib⁹. Omnes æqualiter, moneo, diligatis in Christo, vt seruiatis Deo & cōcordiæ; & non cōcupiscentijs varijs oculorū vestrōrū, & tumentis scientiæ fraudulētis, carnisq; vitijs, è quibus oriūtur Schismata, contemptus Legis Dei, cōtentio, malæ cogitationes, quæ igne iracūdiæ bullientes quasi aqua erūpunt foras, & dispumant in corporis voluptatibus. Propter peccata siquidem homines famem, pestilentiā, mortalitatē, bestias perpeffos esse sapientiæ liber manifestē pelamat; quibus nimirum in commodis ab initio mūdi vsq; nunc humanū genus defudasse dinoscitur, & maximè nunc; quia, vt Apostolus ait, *instant tempora periculosa, & sunt homines seipsos amantes, & coacernantes sibi magistros secundum desideria cordis eorum.* Quod nefas non mediocriter in quibusdā Monasterijs neq; latēter, sed patienter, & infeliciter regnare videretur, cū quilibet potētiores in congregatione, psonas sibi con-

Rom. 15.

Deuterō. 6.

Dilectioē  
& Concor-  
diam Imp.  
commēdat.\* diffensio-  
nis.  
1. Corinth.  
c. 13.

2. ad Tim.

c. 4.

Monasteri-  
orum con-  
ruptela

*Ambitio-  
nis mala.*

sentientes præsumptiosâ cōtentione Abbates ordinare conantur, quatenus illis dominantibus ipsi pariter oīm dominētur, cunctaq; Monasterij ministeria eorū tantummodo qualescūq; sit cōsilio disponātur. Ex his nimirū nascūtur præsumptiones in socios, indignationes, iudicia iniusta, cōsilia mala, accusationes cæcæ, susurrationes, & cętera mala, quæ monasticę vitę p̄bantur inepta. Hinc quoque prorūpunt animositates, cōtradictiones, inimicitię, murmuraciones assidue, & cętera noxia, quib⁹ in retiti periculo subiacebūt. Sed his ita vbi cūq; sint manifestatis, currendū est, & agendū omnibus in Christo fidelib⁹, vt zelo iustitię corripīatur auctores disensionis; & tollātur de medio fratrū, qui eam operātur, secundum A-

*1. Corin. 1. 5*

postoli præceptum dicentis: *Auferte malū ex vobis ipsis*, donec digna satisfactione ab huiuscemodi morbo sanentur. Hęc igitur omnia, Fratres mei dilectissimi, vobis ad cautelam & salutem animarum vestrarum, prout potui, diligenter explicare curavi. Idcirco etiam Fratres, estote prudentes, & in hac electione vestra, mentis intuitu vigilate, vt sit secundum Dñm, & sanctę regulę institutionē:

*Officium  
eorum qui  
præsunt  
alijs.*

Quia si quis, vt ait Cassianus, regularibus institutis sub seniore nō fuerit eruditus, nunquā poterit vllō modo fratrum congregationē præcedere; quia quid minoribus obtēperaturis imperare oporteat, obediendo non didicit; nec quid minoribus tradere debeat, seniorum prius adsecutus est institutis. Nunquam poterit salutaria præcepta audientibus discipulis dare, nisi qui prius vniuersis virtutum disciplinis fuerit eruditus: Nam alios benè regere, summum donum & gratiam Spiritus sancti, verissimè Patres nostri dixerūt. Præterea verò, singula hęc mala sunt, vt beatus Papa Gregorius in libro Pastoralis, commemorat, quæ à subditis sæpè in Prælatos, sæpè à Prælatis in subditos committūtur; quia & oēs subditos hi qui præsunt, minus quā ipsimet \* sapientes arbitrantur: & rursus, qui subiecti sunt, Rectorum suorum actiones iudicant; &, si ipsos regimen tenere \* contingeret, se potuisse agere melius putant, vnde plerumq; fit, vt & Rectores minus prudēter ea, quæ agēda sunt videāt; quia eorū oculos ipsa nebula elationis obscurat; & nonnunquam, is, qui subiectus est, hoc, cum Prælatus fuerit, faciat, quod dudum fieri subiectus arguebat; & pro eo, quod illa, quæ iudicauerat, perpetrat, saltim quia iudicauit, erubescat. Sed neq; hoc prætereo, q̄ idem Papa in eodem libro commemorans, ait, de inani timore quorundam Prælatorū. Sæpè, inquit, nouimus, quod plerumq; qui præsunt inordinatū sibi metum à subditis exigūt; & non tam p̄pter Dñm quam pro Domino venerari volunt; intus enim se timore cordis extollunt, & cunctos subditos in sui comparatione despiciunt;

*Lib. 29.  
Moral.  
cap. 21.*

*\* ipsi sunt.  
Rectorum  
et subdito-  
rum præ-  
postera  
iudicia.  
\* habere*

*Prælatorū  
timor ina-  
nis et tu-  
mor.  
lib 25 mo-  
ral. c. 20.*



ciunt; nec condescendendo, consulunt, sed dominando præsumunt: \* qui \* videlicet alta cogitatione se erigunt, & æquales se illis, quibus eos præesse contigit, non agnoscunt. Contra hunc tumorem, per Ecclesiasticum librum dicitur. *Ducem te constituerunt, noli extolli, sed esto in illis quasi vnus ex illis.* Hunc tumorem per Prophetam Dominus in Pastoribus increpans, ait. *Vos autem imperabatis eis cum austeritate & potentia.* Quia ergò vnusquisque Rector, quoties extollitur, in eo quod ceteros regit, & cum æquales sibi subditos despicit, eius super se Dominium, sub quo omnes æquales sunt, non agnoscit. Hi tales, fratres mei, dum à consentaneis non tam prodesse quam congregationi præesse coguntur, simulata impossibilitate, repugnant; & tamen ad hoc Magisteriū ad quod quasi trahuntur inuiti ne non perueniant, timent, & cum fortè peruenerint, quanta hoc prius ambitione mentis amauerint, postmodum diuersis speciebus informant. Cumque hæc, & alia multa, beniuola voluntas Imperatoris in commune fratribus obtulisset, ait. Producite Patrem, quem vobis elegistis, vt videam, & sciam quis sit. Quo dicto, statim cum festinatione Pater Ægil præsentabatur eius obtutibus, vir scilicet & maturæ ætatis, & grauis aspectu; quem intuens Imperator, inquit. Istene est ille frater, quem sibi rota concursus Congregatio, secundū Dei timorem, & sanctæ regulæ auctoritatem, vno ore probat ac postulat? Inquiūt, Iste: Istum, inquit, nunc vobis committo Fratres, secundum Dei timorē, & sanctæ regulæ auctoritatē, vt sit vobis Pater, Pastor & Frater, iuxta Monasteriū beati Benedicti, qui hanc eandē regulā monachorum, spiritu sancto repletus, cū magna discretione cōscripsit; suisq; secum seruandā mandauit alumnis. Vos autem Filij, hunc senem Patre vestrū sanctis cōuersationib<sup>9</sup> vestris honorate, sincero amore diligite; obedientiā verò nō solum illi, verū etiam ad omne op<sup>9</sup> bonum certatim vobis inuicē exhibere, curate. Tu verò, Pater mi, iuniores tuos, cū omni studio & sagacitate secundū Dei voluntatem seruare cōtende; quaten<sup>9</sup> in hac sancta cōcordia pseuerantes, ad eum peruenire mereamini, qui ad hoc solummodo descendit de cælo, vt mundum Deo Patri pacificaret per ipsum. Vobis igitur scientibus legem Dei loquor, de qua nihil aliud hortor, nisi vt legatis, & iuxta possibilitatem, quam Dominus donauerit, verba veritatis in opera. Immēsa verò ædificia Pater, & opera non necessaria, quibus familiæ foris, & intus fratrum congregatio fatigatur, ex hinc penitus ad mensurā dimitte. Et memento, quam sæpè huius nimietatis querimonia Genitoris mei ac nostras aures inquietabat.

\* promunt.  
\* quia

Cap. 32.

Ex eccl. 3. 4.

interuallo  
omissis  
multis.

Luduis.  
Imp inbes  
sibi sibi E-  
lectum  
Abbatem  
Ægilem.  
Electionis  
conditio.

Præconium  
Regula S.  
Benedicti.

Luduis  
Imp. ad  
Ægilem  
apostrophe.

Fabrica  
adificiorū  
modestiam  
prescribis.

Imperato-  
ria Cere  
Christiani  
munus.  
Iob. 29.  
Homil. 45.  
in cap. 23.  
Marthai.  
Martyrio-  
rum &  
templorum  
exstructio.  
et iniqua,  
& ex alio-  
ro.

tabat. Ad hoc enim me, licet minus idoneum, tamen diuina potē-  
tia in hoc subrogauit imperium; *ut essem oculus caco, & pes claudus*  
*pater essem pauperum, & causam quam nescirem diligentissime inue-*  
*stigarem;* ac per hoc, huius religionis non possum utilitatem non  
loqui. Ioannes verò ille Chrysofomus, de his, qui Martyria æ-  
dificant, & Ecclesias ornant, eleganter commemorans, ait. Ec-  
ce enim, inquit, qui Martyria ædificant, Ecclesias ornant, bonum  
opus facere videntur: sed & si quidem & aliam iustitiam Dei custo-  
diunt, si de bonis eorum pauperes gaudēt; si aliorum bona, per vio-  
lentiam non faciunt sua, scito quia ad gloriam Dei ædificant. Si au-  
tem alias iustitias Dei non seruant; si de bonis eorum pauperes non  
gaudent; si aliorum bona faciunt sua; aut per violentiam, aut per  
fraudem: quis tam insensatus est, ut non intelligat, quia non ad  
gloriam Dei faciunt ædificia illa, sed propter æstimationem hu-  
manam? & iustè ædificant Martyria, ubi pauperes violentiam  
passi ab eis interpellent contra eos. Non enim gaudent Marty-  
res, quando ex illis pecunijs honorantur, in quibus pauperes plo-  
rant. Qualis est illa iustitia, munerare mortuos, & spoliare viuē-  
tes? de sanguine miserorum tollere, & Deo offerre? illud non est  
Domino offerre, sed velle violentiæ suæ socium facere Deum; ut  
si obligatam sibi pecuniam de peccato libenter acciperet, consen-  
tiat in peccato. Vis domum Dei ædificare? da fidelibus pauperi-  
bus vnde viuant; & ædificasti rationabilem domum Dei. In ædifi-  
cijs enim homines habitant; Deus autem in hominibus sanctis;  
quales ergò illi sunt, qui homines spoliant, & ædificia Martyrum  
faciunt? Habitationes hominum componunt, & habitationes Dei  
disturbant? Substantiam verò, mi Pater, monasterij tibi commis-  
sam, caueto ne audaci iudicio imprudenter effundas; nec aliquid  
iniustè iubeas, aut constituas quasi liberam habeas potestatem.

Prodigam  
œconomiã  
vetat Imp.  
Laud pium.

Hieronymus quoque te docet, scribens ad Paulinum, ne paupe-  
rum Christi res effundas. Quæ utilitas est, inquit, parietes fulgere  
gemmis, & Christum in pauperum fame mori? Iam non sunt tua,  
quæ possides: dispensatio tibi credita est. Memento Ananiæ & Sa-  
phiræ. Illi sua timidè seruauerunt, tu, considera, ne Christi substan-  
tiam imprudenter effundas, id est ne immoderato iudicio rem pau-  
perum tribuas non pauperibus; & secundum dictum prudentissimi  
viri, Liberalitate Liberalitas pereat. Multi enim Monachorū iuxta  
cuiusdam Patris sententiam, sæcularibus actibus & forensibus ne-  
gotijs inuoluti, dum propinquitati prodesse cupiunt, suas animas  
perdiderunt.

Hinc igitur summopere cauendum tibi est, ne immoderato, im-  
mo ve-

mo verò, audaci iudicio rem pauperum tribuas non pauperibus; e-  
 leemosynas videlicet laicorum fideiū, quas pro salute animæ ipso-  
 rum, ad pauperes Christi nutriendos, Domino contulerunt. Sed ne  
 quidē subiectis tibi consentias, vt res pauperib. Christi conlatas, co-  
 gnatis & amicis; siue etiam q̄, peius est, seditiosis audeāt procaciter  
 exhibere; quia, vt scriptum est, *non solum qui faciunt mala, sed qui con-*  
*sentiunt facientibus, digni sunt pœna.* Regulā verò, vir Dei Benedictus  
 luculento sermone conscripsit; in qua nihil doctrinæ latentis, nihil  
 obscuritatis comprehendit: quapropter non indiget expositione,  
 sed ammonitione. Hæc est enim angusta porta, & arcta via, quæ se-  
 quentes se ducit ad Deum. Hęc sanè, intantum discretionē, mensu-  
 ram, & caritatē te docet habere, vt etiā cum caritate hortatus, præ-  
 ualeas ipsa vitia refecare, agere cuncta, p̄pter pusillanimes mensura-  
 tē, discretionem. s. Iacob cogitare; & semper in his omnib. fragilita-  
 tem tuam tibi metip̄si ad memoriam reuocare. Sed timeo, ne sicut  
 serpens seduxit Euam, astutia sua in deliciis paradisi Dei commanē-  
 tem; Itā p̄ adultores & accusatores, vasa scilicet intellegibilis ser-  
 pentis corrumpatur sensus tuus, q̄, absit, & abijciaris cum animalibus  
 tibi subiectis in locum miserix & calamitatis. Quemadmodum  
 igitur in hoc mundo periculosissimo viuimus quasi in pelago, vbi  
 nunquam \* est minus tempestas, & si tempestas interdum non fue-  
 rit, tamen semper timor tempestatis, sic & in hoc mundo viuenti-  
 bus nunquam est minus temptatio, & si temptatio interdum facta  
 non fuerit, tamen timor temptationis est semper. Ideo rogemus di-  
 uinam clementiam quatenus nobis conferat auxilium gratiæ suæ,  
 vt non vincamur à malo, sed ipsi malum omne vincamus.

Hæc ita commemorans beniuola Imperatoris voluntas, com-  
 mēdabat se precibus fratrum, & sic dimisit eos ire in pace. Egressus  
 autem de palatio cum socijs Pater Ægil per Mogontiam fecit i-  
 ter, qui cum peruenisset ad urbem, susceptus est honorificè ab Hei-  
 stolfo eiusdem vr̄bis Archiepiscopo; & facta oratione, confederūt.  
 Postea verò Præsul ciuitatis sic prior incipiēs ait. Nos, Pater, in pri-  
 mis laudemus domnum Deum nostrum, & gratias illi vberes aga-  
 mus, qui nos sua benignitate conduxit in vnum; ac mutua conlocu-  
 tione iucundos esse, concessit. De cetero quoq̄, Pater, dilectam fa-  
 miliaritatem tuam cōmonere curabo, vt in hoc suscepto regimine,  
 vitam tuam atq̄ doctrinam ita componas, vt tibi atq̄ omnibus, qui  
 tuo subdūtur imperio, ad æternam proficiat sanitatem. Talē te filijs  
 tuis patrem exhibere contende, qualem tibi & fratribus tuis tecum  
 paulo ante fieri postulabas; cuius petitionis & optionis exemplar à  
 vobis hoc modo dictatum, ac scriptum Karolo præsignabatur Au-

*Facultates  
 Monasterij  
 non erogan-  
 da propin-  
 quis & non  
 pauperi-  
 bus.  
 Rom. i.  
 S. Benedicti  
 regula mi-  
 rō ab imp.  
 iterum  
 laudatur.*

*Adulato-  
 res suades  
 fugiendos.*

*\* non*

*Ægil à Pa-  
 latio reuer-  
 sus Mogun-  
 tia excipi-  
 tur ab Hei-  
 stolfo Ar-  
 chiepiscopo.  
 Heistolfo ad  
 Ægilem  
 paranesis.*

*Suppliciu li.  
delli exen-  
plar à Mo-  
nachis  
Fuldæ M.  
Carolo ob-  
lati.  
Abbatu  
boni dotes.*

gusto. Hoc igitur clemētissime Imperator, q; maximè nobis neces-  
sarium esse iudicauimus, præ omnibus optabamus: id est vnitatē &  
concordiam cum Abbate nostro habere, sicut cum anterioribus  
nostris Abbatibus habuimus: & misericordiam, & familiaritatem,  
pietatem & modestiam in illo sentire; &, vt etiam benignus in-  
firmis, propitius delinquentibus, affabilis fratribus, mœstorū con-  
solator, laborantium adiutor, beniuolorū auxiliator, benè certan-  
tiū hortator, lassorū refocillator, cedentiū sustentator, cadentiū re-  
staurator, Omnes fratres amaret, nullū odiret, & nullū zeli velliuo-  
ris dolo persequeretur: fieretq; non turbulētus vultu, nō anxius ani-  
mo, non nimius in iudicio, nō obstinatus in cōsilio; sed hilaris facie,  
lætus mente, discretus in opere, consentiens in vtilitate; & quando  
aliquis de fratribus præoccupatus fuerit in aliquo delicto, non sta-  
tim tyrannica vindicta illū excruciet; sed misericordie disciplina  
corrigeret festinaret; conuersumq; clemēter susciperet, nec praua  
suspensione denuo illū fatigaret, neq; perpetuo odio exterminaret.  
Quid enim, Pater alti⁹, vel manifesti⁹ de huiusmodi psona poterit  
explicari? en igitur, clarū est, qualē tibi patrem prius fieri voluisti,  
talis esto nūc fratribus tuis; & habebis laudem ex Deo & hominib⁹  
bonæ voluntatis. Cumq; autem hæc & alia moneret, præcepit mini-  
stris, vt refectionē dignius, ppter hospites more solito præpararēt;  
ipse verò laudes Deo interea referēdas ad Ecclesiam repedabat. Pos-  
tea quoq; Abbatē cum suo comitatu, honorificè suscepit in domū;  
& mensa reposita, cum gratiarū actione sumpserunt pariter cibū.  
Lectio planè legebatur ad mensam secundū dispositionem Sacer-  
dotis; vt cibo scilicet corporali cibus subueniret spiritualis; qua ni-  
mirum finita, orta est inter eos conlocutio spiritualis; & vtilitas  
Ecclesiarum Dei multifaria narratione disputabatur apud eos.  
Erat enim vterque lätus in Deo; gaudebat quidem Speculator, \*  
quod Christum suscipere meruisset in hospite; Pater vero lätaba-  
tur, quod in ministro Christi vera Christi susceptio claruisset.  
Postquam verò se diuersis vtilitatibus mutuo roborasēt, petita li-  
centiâ Pater Æigilâ Pontifice benedictus, pfectus est Fuldam: quo  
nimirum venienti obuiam ei fuerunt Monachi sui: qui cum ho-  
nore condigno suscipientes, ad orationem duxerunt. Expleta  
namque oratione, in Oratorio prostrati solo, salutauerunt Abba-  
tem; quibus clementer, & humiliter resalutatis, osculabatur eos  
pacificè, cantans pariter cum illis more Patrum, canticum Dauid  
hoc modo. *Ecce quam bonum & iucundum habitare fratres in vnum.*  
Et facta est lätitia magna, in Ecclesia ibidem in nomine Domini  
congregata. Non multo igitur posthæc temporis interuallo cœ-  
pit

*Huistolfi  
Archiepif.  
hospitali-  
tas.*

*Lectio su-  
per mensa  
Huistolfi  
Collocutio  
pna.  
Archiep.*

*Benedictio  
Episcopalia*

*Gratulatio  
Monacho-  
rum in re-  
ditu Æigil-  
li.  
Reuerentia  
& Osculi  
ritus.  
2sal 132.*

pit hic venerabilis vir, magno Dei cultus amore Ecclesiæ mundare loca; pauimenta refundi constituit; altaria nihilominus locis congruis fieri demandauit in summo lapidibus cooperta politis. In eadē verò Ecclesia duas cryptas magnifico opere conlocauit; vnā quæ respicit Solis ortum; alterā, quæ Solis occasū intendit. Cumq; hæc, & alia multa diuersarum specierum ornamenta in templo Dei collocasset, accepto fratrum consilio, misit epistolam ad Heistolfum Archiepiscopum, vt dignaretur venire ad dedicandam Ecclesiā in laudem Dei Omnipotentis constructā, quatenus p hæc piæ operationis officia, vtriusq; à Deo merces maneret in futuro, ac benigna memoria sanctæ orationis apud hoēs frequentaretur in mundo. Venit igitur Archiepiscopus iuxta petitionem Abbatis tempore sibi condito. Venerunt nihilominus alij quam plurimi Episcopi, Abbates, Presbyteri, Comites, ab Abbate Monasterij honorificè inuitati. Insuper etiam, fama vocāte, vulgus ordinis inferioris ad templi huius dedicationem, è diuerso veniens, cōfluxit in vnum. Interea quoq; venerat alma dies dedicationis inlustrata Solis perpetui luce corusca. Processit Pontifex cum omni ornatu Ecclesiæ, & dedicauit templum in Monasterio Fuldæ constructum in honorem sancti Saluatoris, Dei videlicet & Domni nostri Iesu Christi. Et translātū est corpus Martyris Christi Bonifacij in locū, quem præparauerat ei Pater Ægil, vnā cum fratribus suis, sicut in sequenti libro manifestissimè continetur. In dedicatione verò templi, populus Dei decantabat Deo laudem; & in ore eorum dulcis resonabat sonus. Et erat iucunditas magna in Ecclesia Dei, in eius nomine congregata. Cumque igitur opus Dei perficeretur, Præsul inuitabatur ad mensam, vt refectus cibo spiritali, propter infirmitatem corporis reficeretur & carnali. Erat enim ibi ad mensam recitata lectio legis Dei; & interdum intermixta quæstio lectionis; quā sanè perlectā, oriebatur inter eos, sicut erant graues animoque insignes, confabulatio spiritalis; & diuersæ utilitates Ecclesiarum Dei multipliciter apud eos agebantur. Post refectio- nem verò surgentes à mensa dixerunt versum; atque hinc vespertinis laudibus celebratis, & completorio finito, somno capti quieuerunt: Altera quoq; die, duas Ecclesiæ cryptas Humber- tus Corepiscopus iussu Archiepiscopi sui Heistolli cōsecrauit, atq; omne opus ipsius diei, diuina sibi auctoritate commissa cum sum- ma reuerentia timoris Dei reuerenter expleuit. Cuius nimirum dedicationis diem, tempus, numerum, & annum, simul etiam & Sanctorum nomina, quorum reliquæ ibidem plantatæ sunt, disci- plinabiliter litteris inserēdo, Hrabanus Magister memorię comen- dauit.

*Ecclesia  
fabricans  
Ægil or-  
ditur  
Crypta dua*

*Heistolfus  
Archiepif.  
inuitatur  
ad basilicā  
dedicandā.*

*Heistolfus  
et  
aliorum  
Episcoporum  
et  
Abbatum  
et  
c. aduen-  
tus.*

*Dedicatio-  
nis adpa-  
ratus et  
ritus.  
S. Bonifacij  
translatio.*

*Mensis, le-  
ctio, inter-  
locutio.*

*Humber-  
tus Corepi-  
scop dedi-  
cat cryptas  
Dedicatio-  
nis memo-  
ria à Hra-  
banoliteris  
mandata.  
Consule  
Ansig.  
Fuld. lib. 2.  
c. 3.*

dauit. Hac igitur sancta & salutifera solemnitate peractâ, reuersus est Pontifex, & omnis populus gaudens in tabernacula sua. Pater namque Monasterij dehinc sedulus, addiscens communis vitæ gaudia, cum consilio & fratrum consensu, Ecclesiam paruam ædificauit rotundam, vbi defuncta corpora fratrum sepultura tradita requiescunt, quam Cimiterium vocant, quod græce dicitur Κοιμητήριον, latinè verò dormitorium interpretatur. Cuius etiam ædificij structura subtus terram, vbi peruium circuit antrum ab vna columna lapidea in medio posita, arcubus hinc & inde in eandem compaginatis, valenter exurgit: suprâ verò octonis subrigitur columnis; atque in summitate operis lapide concluditur vno. Hoc siquidem ædificium, Pater iste venerandus ac supra commemoratus Magister cum socijs, nescio quid magni fingentes, diuino Magisterio docti, quod tamen ipse, salua fide, Christi & Ecclesiæ, puto præsignari posse figuram. Paulus namque Apostolus, qui & ipse vaselectionis a Domino appellatur, de Ecclesia Christi ex lapidibus viuis hoc est sanctis hominibus compaginata, quod sit habitaculum Dei, suis auditoribus manifestè pronūtians, ait. *Templum enim Dei sanctum est quod estis vos.* cuius tecturæ Princeps & conditor est Christus Iesus, fundamentum scilicet columnaque manens, semper immobilis perpetuæ maiestatis virtute; in quo omnis ædificatio constructa crescit in templum sanctum in Domino. Quid verò significet hoc, quod in summo vno lapide istius ædificij perfectio consummatur, idem doctor insinuat; qui nos intenta mente docet orare, *ut ille, qui capit in nobis opus bonum perficiat usque in diem Christi Iesu,* quatenus cuncta operatio nostra a Deo temper incipiat & per eum capta finiatur. Octo igitur columnę in hoc templo domni stantes octo beatitudinibus, quas ipse Dominus in Euangelio comprehendit, conuenienter coaptantur; vt quique quater binahæc dicta Iesu complentes, in hac Ecclesia Christi sustentacula mereantur haberi. Circulus verò Ecclesiæ, qui nullo fine terminatur, interius habens compendia vitæ, id est diuina Sacramenta, regnum perpetuæ maiestatis, & spem vitæ æternæ, ac præmia mansura, quibus iusti merito coronantur in æuum, non incongruè significare videtur. Hoc igitur templum, quod iste vir venerandus cum magno pietatis amore construxit, Heistolfus Mongontiacensis Ecclesiæ Præsul Thuringeæ rura transiens, dedicauit in honorem Domini nostri Iesu Christi & sancti Michaelis Archangeli Christi, & reliquorum. Cuius dedicationis nihilominus diem, numerum, tempus, & annum, pariterque Sanctorum nomina, quorum reliquiæ ibidem conditæ sunt, idem Magister qui suprâ, versibus,

*Templi rotundi iam  
S. Michaelis & Cæmeterij  
structura.  
Forma templi  
symbolica.*

*Symboli  
interpretatio.*

*1 Cor c. 3.  
Columna fundamentalis.*

*Vno pro tecto lapide.*

*Philip. c. 2.*

*Octo columna.*

*Circulus.*

*Heistolfus  
dedicat hoc Cæmeterij templum.  
Thuringeæ rura obiit,  
anno 822.  
Antiq.  
Feld. lib. 2.  
cap. 5.*

bus, & prosa eleganter expressit, sicut sequens volumen diligenter legentibus, satis euidenter ostendit.

Postquam verò hæc, quæ ad cultum diuini operis pertinebant, hoc modo peragebantur, hic idem venerandus vir, licet iam senio morboque tricatus lassasset: tamen claustrum Monasterij ex nouo construere cogitauit. Vocantur ad consilium Fratres. Quæsitum est in quo loco edificatio claustrum cõgruentius potuisset aptari; quidam dederunt consilium, contra partem meridianã Basilicæ, iuxta morem prioris quidam autem, Romano more contra plagam Occidentalem, satius poni confirmant, propter vicinitatẽ Martyris, qui in ea basilicæ parte quiescit: quorum consilio ad sensum præbuere priores: concordabat nihilominus & reliqua pars fratrum. Quibus verò ita in vnum coadunatis, tendebatur statim mensura laboris; effossaq; terrã, operis magistri consequenter fundamenta ponebant. Erat enim in hoc opere & non solum in hoc, verum etiam in omnibus vtilitatibus Monasterij par cura, voluntas, ac studium fratribus & Abbati. Audiebat enim libenter consilium fratrum, & eorum conlocutionibus sæpissimè fruebatur. Sciebat enim scriptum. *Omnia fac cum consilio.* atque ideo, non se sublimiorẽ nec prudentiorem ceteris æstimabat; neq; etiam inani tumore tractabat, se consolatione alterius non egere: attamẽ, si quandoq; minus prudens, in aliquibus errabat, hoc magis aliorum minus prudentium introductione, quam propria inuentione concepit. Diligebat ergo fratres suos, sicut sancta regula docet; & maximè illos, quos in Dei seruitio atq; diuina lectione studiosos esse cognouit. Inter quos sanè me ipsum quamuis indignum, & vltimum seruorum Dei seruum, tamen pio Patris affectu in suam familiaritatẽ & gaudium introire concessit. Disputationem quoq; sæpius cum Hrabanõ magistro qui ei erat speciali familiaritate connexus, excipit. Et frequenter in disputando, ad hoc solummodo nos cū ipso in eius præsentia cõcitauit, vt secundũ sententiã Salomonis, *audiens sapiens sapientior efficeretur.* Omni quoque industria & sagacitate laborabat, vt gregem sibi commissum, diuinã opitulante gratiã, in Dei seruitio custodiret. Nullum zeli vel liuoris dolo persequebatur; nec quemquam praua suspitione fatigabat; neq; perpetuo exterminabat odio. Fuit quippe in diebus eius fratribus pax, cor vnũ, & anima vna in Deo; nec erat qui perturbaret Monasteriũ in tam delectabili concordia roboratũ. Obedientiã bonum non solum Abbati, sed & sibi inuicẽ cum summa reuerentiã exhibere gaudebãt, scientes se p hanc obedientiã viã ituros ad Deũ. Adeo enim hic venerabilis vir sospes & alacer in hoc suscepto regimine, vsq; ad finẽ vitæ suæ pdurabat, vt nũ-

Monasterium ex-  
fructu in-  
cipit Agil.  
Locus ex-  
quiritur.

Vnanimis  
Abbas Agil  
& congregatio.

Prover. 13.

Agil in  
tutes pra-  
claræ.

Dilexit  
fratres &  
in ijs cari-  
tatem.

Hrabanõ  
familiaris  
quo cum  
disseribat.  
Proverb. 1.

Sub Agile  
felix Mo-  
nasterij  
status.

Obedien-  
tia mutua

quam illi Congregatio, nec ille Congregationi monachorum vllā molestiam perturbationis videretur inferre. Quod ideo mirum nō est, quia vt supra dictum est, *erat eis cor vnū & anima vna* in Deo. Hic quoq; , sicut semper facere consueuerat, cum consilio & consensu fratrum suorum, constituit atq; decreuit, vt Fratres, qui extra monasterium ministeria prauiderenoscuntur, fratribus infra monasterium commanentibus per singulas anni septimanas iuxta ordinationem Præpositi vel Decanorū in cibo & potu, atq; alijs quibuslibet commodis, monasticæ vitæ congruentibus, super indictam sibi annonam ad honestam consolationem, non coacti, sed vt eos sumptus permetteret, spontanea voluntate seruirent; ita tamen vt ipse primo omnium huius seruitutis initium, in die Natalis Domini ad exemplum ceteris cum gaudio suscepisset. Hæc ideo fratribus sanè extra manentibus cōmisit instituta, vt per hæc caritatis officia mercedem consequerentur à Deo, & à præcepto regulæ, quæ iubet, *vt fratres sibi inuicem seruiant*; longè positi non discreparent.

Simili namq; consilio atq; deuotione, idem bonæ voluntatis vir, anniuersariā Styrmes primi Abbatis & Fundatoris monasterij Fuldæ; & memoriam omnium fratrum nostrorū de hac luce defunctorum, in natale sancti Ignatij martyris Christi, qui paulo inferius ab hac anniuersaria numeratus, propter intercessionem tati patroni, in missarum celebratione, psalmodijs, & oratione sancta, celebrare sanciuit. Huius rei siquidem constitutio, dum cunctæ Cōgregationi perlecta esset, ac deinde si placeret interrogatum fuisset, respondebatur ab omnibus, Placet. Sed, ne cui fortasse hæc celebratio superstitiosa, & cassa esse videatur, legat Conlocutiones sanctorū Patrum; & ibi repperiet huius Festiuitatis exemplum. Eadem verò die, ob reuerentiam tantæ sollemnitatis secundum congruentiam monasticæ vitæ ad victum fraternum cultius quid solito iucundiusque fieri demandauit. Lectionem quoq; libri illius; quem de vita supra dicti Abbatis; & origine monasterij nuperrimè nominati, Christi gratia largiente, composuit, Fratribus ad mensam recitare præcepit; quatenus in eadem mirabilia diuinæ operationis audientes, gratias diuinæ maiestati referre studerent, & omnis iucunditas ipsius festiuitatis, in eius laudem resonaret.

Inter alia vero pietatis opera, hoc misericordiæ bonum probabiliter egisse laudatur. quod antecessorem suum, quem quōdam cum socijs quasi persecutorem fugiendo vitabat, cum esset causa illius inquietudinis ab Imperatore in exilium missus, vna cum fratrū suorū petitione de exilio liberauit; quorum fidem atq; misericordiam adeò mirabatur Augustus, vt diceret eos, iuxta præceptū veritatis,

pro

*Aliuicentio-  
vium cura.*

*Decani  
Fulda plu-  
res. Prapo-  
situs vnus  
in Congre-  
gatione  
maiore. vt  
supra.  
Aegil  
præf.*

*Anniuer-  
sarium B.  
Styrmis  
instituit.  
Aniq;  
Fuld lib 3.  
c. 7. & lib.  
4.  
Rogatio lo-  
gu mona-  
stica.*

*Cassian.  
Collat. 9.  
cap. 1.  
Lautior &  
prolixior a-  
liquando  
tractatio  
Spirita  
prisci.  
Aegil vi-  
tam S.  
Styrmis  
ab se con-  
scriptam  
legi præci-  
pit super  
mensa.  
Aegilis  
amnesia  
& oblitio  
iniuriarū  
Decessoris  
Rargarq;.*



pro persecutoribus suis veraciter exorasse. Hinc igitur, Frater Modeste, secundum Apostoli commonitionem, humiliamini sub poten-  
*ti manu Dei, ut vos exaltet in tempore tribulationis; omnem sollicitudinem vestram projicientes in eum; quoniam ipsi cura est de vobis. Sobrii estote, & vigilate, quia adversarius vester diabolus tanquam leo rugiens, circuit quarens, quem deuoret, cuius nequissimæ voluntati vos resistere concedat auxilium Dei, sine quo nihil potest humana fragilitas boni.* Non enim lectori supradictæ inquietudinis tam crebra mentio, calumnia videatur, dum Petro principi Apostolorum nihil obesse dinoscitur culpa trinæ negationis, sæpius in Ecclesia recitata, quam diuina visitatione compunctus, amarissimis lacrymis aboleuit. Quod ideo illi euenire non dubium est, ut sciret se confidentiam non habere in homine, sed in eo, de quo Psalmista dicebat, *Bonum est sperare in Domino quam sperare in principibus;* & ut in sua disceret culpa, qualiter postmodum in regimine positus, alijs misereri debuisset. Paulus quoque Apostolus in membris Christi, Christi extitit persecutor; & qui quondam fuerat magister erroris, diuina voce correptus, factus est discipulus veritatis. Loth igitur vxor, cum incendia fugeret Sodomorum, versa est in statuam salis, ad condimentum scilicet fidelium; quia punitio rei, eruditio est iusti. Sed & arbori siquidem infructuosæ, plerumque stercora circumfusa, prodesse noscuntur, hoc homini, videlicet circa mandata Dei negligenter agenti cōmemoratio peccatorum suorum ad æternam plerumque proficit sanitatem; dum per hoc, diuina miseratione compunctus reuiuiscit, & producit ex se bonorum operum fructus, in odorem suauissimum Domino Deo. Hæc namq; ideo testimonia diuinæ lectionis in hoc libro, Frater Modeste, notauit, ut non sit spes sibi quisq; sed ponat in Deo spem suam; & qui se existimet stare, videat ne cadat; & qui lapsus per superbiam cadat, diuina lectione correptus, studeat cum Dei auxilio resurgere per humilitatem; & ut omnis peccator in Ecclesia constitutus, cum fide recta per humilem confessionem veramque pænitentiam, à Deo veniam speret.

Cum autem, ut supra commemorauit, ædificium claustrum iam ex parte in altum crescendo profecisset, idem venerabilis Pater correptus morbo capit acriter infirmari; qui, cum dehinc mortis suæ tempus cerneret imminere, rogabat se orationis gratia ducere in cimiterium, cuius supra fecimus mentionem. Postea namq; accepto sarcophago designauit locum sepulchri ipsius in orientali parte cimiterij; & ut valuit, pro infirmitate ipse primus terram percutiens fodit. Sarcophagum verò in locum monumenti aptauit, in quo se post obitum eius condere, humili supplicatione, poposcit. Inde igitur,

CUM

1. Pet. 5.

Excusatio  
super actibus

Rogarij  
reperitur.

Iusti ca-  
dunt, ut

lapsis ex

suo casu

consulans.

Petrus  
Psalm. 117.

Paulus.

Vxor Loth.

1. Corinthe  
c. 10.

Agribus  
morbus.

Secessus in

Camete-  
rium, sibi

designat se-  
bi sepul-  
chri locum.

*Gaudet  
moriturus  
fratrum  
conspectu  
& oratio-  
ne.*

*Confessio-  
nis secreta  
& sus.*

*Orans  
Ægilmor-  
vium.*

*Exequia  
Ægilmor-  
vium.*

cum esset reductus in domum, decidit desperatus in lectum; & cognouit, quia moriturus. Quod, cum audissent fratres, venerunt, visitare eum, atque pro exitu animæ illius preces fundere Deo; quibus conspectis, gratulabatur in aduentu eorum; & in oratione ipsorum delectabatur anima eius. Interea namq; rogabatur à fratribus, quo purior de hoc mundo migrasset; quãuis occulta confessione, & digna pænitentia purgaretur, vt si quem læderet, veniam postularet; vel si à quoquam læsus fuisset, simpliciter remissionis indulgentiam daret. Commonitionem itaque fratrum libenter audiens, ait, si quem, inquit, læsi, humili supplicatione veniam rogo; & si à quoquam læsus fuisssem, *dimiteat illi dicitur*; & ego, veraciter illi, ex intimo corde, dimitto. Cumque enim hæc verba iam moriturus expleisset, commendabat se Deo & precibus fratrum suorum; atq; in lectum corpore congregato, spiritum exalauit. Quo viso perterriti fratres, & iam tunc in angustia positi; Patris interitum suspirabant; scientes, qualem habuerant Patrem, & nescientes qualem accepturi fuissent. Nemo enim, Frater Modeste, cognoscere potest, nisi ille solus, qui hoc experimento cognouit, qualis plerumq; filijs miseria est, quod eis legitimus Pater aufertur, & vitricius consequenter infertur; propria mater occumbit, & nouerca succedit; quod aperte manifestabant illæ duæ mulieres circa infantem viuum litigantes in iudicio Salomonis regis Hierusalem. Fratres verò, posthæc, secundum consuetudinem Patrum tulerunt corpus cari senioris; & cantantes, atq; orantes, in Ecclesiam deferebant; & ibi, oratione completa, leuauerunt corpus eius, & sepelierunt in sepulchro, quod ipse sibi parauerat viuens, fidem habens resurgendi in die aduentus Domini nostri IESU CHRISTI, cui gloria & potestas in æternum.

Amen.